

УДК 378.141:811.112.2:379.85(045)

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ МАЙБУТНІХ ТУРИЗМОЗНАВЦІВ

Окопна Я. В.

jana.okopna@gmail.com

Національний університет харчових технологій, Київ

Дата надходження 25.09.2018. Рекомендовано до друку 27.10.2018.

Анотація. В статті розглянуто питання контролю якості формування навичок німецькомовної ділової писемної й усної комунікації майбутніх туризмознавців з використанням дистанційної платформи за умов їхньої навчальної автономії. Обґрунтовано теоретичну й практичну доцільність застосування технічного засобу контролю самостійного оволодіння майбутніми туризмознавцями німецькомовним діловим писемним й усним мовленням після англійського з використанням електронних тестів і вправ, укладених у системі Moodle. На основі аналізу наукової літератури визначено теоретичні передумови самостійного оволодіння майбутніми туризмознавцями німецькомовним діловим писемним й усним спілкуванням з використанням дистанційних технологій: визначено алгоритм упорядкування комп'ютерного тесту; визначено мету й конкретизовано зміст його етапів; акцентовано переваги використання дистанційних технологій і виділено психологічні й дидактико-методичні передумови реалізації комп'ютерного тестування в межах навчальної автономії оволодіння німецькомовним діловим писемним й усним спілкуванням з використанням системи Moodle.

Ключові слова: дистанційні засоби навчання, друга іноземна мова, іншомовна комунікативна компетентність, комп'ютерне тестування, майбутні туризмознавці, навчальна автономія.

Окопна Я. В. Особенности контроля немецкоязычной деловой коммуникации с использованием дистанционных технологий в условиях учебной автономии будущих работников туристической сферы

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы контроля качества формирования навыков немецкоязычной деловой письменной и устной коммуникации будущих работников в туристической сфере с использованием дистанционной платформы в условиях учебной автономии. Обоснована теоретическая и практическая целесообразность применения технического средства контроля в процессе самостоятельного овладения немецкоязычной деловой письменной и устной речью после английской будущими менеджерами в сфере туризма с использованием электронных тестов и упражнений в системе Moodle. На основе анализа научной литературы определены теоретические предпосылки самостоятельного овладения немецкоязычным деловым письменным и устным общением будущими туристическими менеджерами с использованием дистанционных технологий: определены алгоритм организации компьютерного теста; раскрыты цели и конкретизировано содержание его этапов; определены преимущества использования дистанционных технологий и выделены психологические и дидактико-методические предпосылки реализации компьютерного тестирования в рамках учебной автономии овладения немецкоязычным деловым письменным и устным общением с использованием системы Moodle.

Ключевые слова: дистанционные средства обучения, второй иностранный язык, иноязычная коммуникативная компетентность, компьютерное тестирование, будущие работники в сфере туризма, учебная автономия.

Okopna Ya. Control Peculiarities of German business communication with the use of distance learning technologies in the process of educational autonomy of prospective tourism managers

Abstract. Introduction. The article focuses on the problem of autonomous mastering German business written and oral communication by prospective tourism managers with the use of distance learning technologies. **Purpose.** The methodology of autonomous mastering German business writing and oral communication by prospective tourism experts with the use of computer tests has been theoretically and practically substantiated. **Methods.**

On the basis of scientific literature theoretical backgrounds of autonomous mastering German business writing and oral communication by prospective tourism managers with the use of distance learning technologies have been analysed: the aim and content in testing strategy have been determined and specified; the advantages of distance testing have been determined; psychological, didactic and methodological backgrounds of autonomous mastering German business writing and oral communication by prospective tourism experts with the use of distance computer testing technologies have been described. **Results.** On the basis of the theoretical analysis of the psychological-pedagogical and methodical scientific literature, psychological and didactic-methodological prerequisites for autonomous mastering of German-speaking business written and oral communication using distance learning technologies are determined. **Conclusion.** The effectiveness of the suggested technology has been described, methodological recommendations on autonomous mastering German business written and oral communication with the use of distance learning technologies have been developed.

Key words: distance learning means, second foreign language, foreign language communicative competence, computer testing, prospective tourism experts, educational autonomy.

Постановка проблеми. Навчання другої іноземної мови (2ІМ) професійного спрямування у нелінгвістичному закладі вищої освіти (ЗВО) передбачає досягнення спеціального рівня володіння німецькою мовою як 2ІМ після англійської для професійного спілкування (спеціалізованого мультилінгвізму). Тому формулювати мету навчання 2ІМ для спеціальних цілей слід, керуючись принципом професіоналізації цієї мети – комунікативна компетентність для спілкування з професійною метою є *професійно орієнтованою комунікативною компетентністю в другій іноземній мові* (ПОКК2ІМ). Така компетентність формується поетапно, відповідно до ступенів навчання у вищій школі, а також містить додаткові складники, які відображають її специфіку.

ПОКК2ІМ, майбутніх працівників сфери міжнародного туризму складається з таких компонентів компетентностей: лінгвістичної (фонетичної, лексичної, граматичної) компетентності, соціокультурної компетентності (в єдності її соціального й культурного складників), психологічної (породження й сприйняття мовлення 2ІМ), предметної (загальнопредметної й професійно-предметної) й мовленнєвої (в аудіюванні, говорінні, читанні, письмі) компетентності. Дві з цих компетентностей – лінгвістична й соціокультурна – містять специфічні аспекти. Такими аспектами лінгвістичної компетентності є формально-логічний і прагматичний, соціокультурної компетентності – формально-логічний, прагматичний і паралінгвістичний.

Загальна мета навчання німецької мови як 2ІМ після англійської професійного спрямування у нелінгвістичному ЗВО полягає у формуванні у студентів ПОКК2ІМ, яка є необхідною для вирішення широкого спектра професійних завдань і покриває професійні потреби через формування у майбутніх фахівців з туризмознавства німецькомовної компетентності в говорінні й письмі.

Стрімке прагненням нашої держави бути членом європейської спільноти, де впроваджено міжнародні стандарти оцінки якості іншомовних знань, що передбачає застосування тестів, а також соціальне замовлення в галузі оцінки навчальних досягнень студентів нелінгвістичного ЗВО, зокрема майбутніх працівників напряму 6.140103 «Туризм», в оволодінні двома й більше ІМ, зумовлюють актуальність проблеми тестового контролю якості формування в майбутніх фахівців з туризмознавства німецькомовної компетентності в письмі й говорінні в межах їхньої навчальної автономії.

Друга й третя ІМ входять до переліку обов'язкових дисциплін державного компонента варіативної складової навчального плану, які підлягають опануванню майбутніми туризмознавцями для отримання диплома про закінчену вищу освіту державного зразка. Успішне оволодіння декількома ІМ безпосередньо залежить від ефективності процесу їх навчання, яка, в свою чергу, зумовлюється управлінням, забезпеченим контролем і постійним моніторингом.

У навчанні двох і більше ІМ за умов навчальної автономії студентів широкого розповсюдження набуло комп'ютерне тестування завдяки своїй здатності задовольнити основні

вимоги до контролю: об'єктивність, надійність, валідність, практичність й економічність. Саме тестовий контроль є оптимальним засобом дистанційного управління процесом засвоєння декількох ІМ і підвищення ефективності всієї системи формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) в нелінгвістичному ЗВО.

Іншим чинником, який спонукає до застосування тестового контролю в навчанні майбутніх туризмознавців німецької мови як 2ІМ після англійської, є достовірність оцінок з “Другої іноземної мови професійного спрямування (німецька мова)” й “Другої ділової іноземної мови (німецька мова)” в офіційних документах: підсумковій звітній відомості й додатку до диплома. Зазвичай, ці оцінки відображають рівень володіння студентами іншомовним мовленням відповідно до вимог державної програми й проекту державного освітнього стандарту, однак не є об'єктивними слідом за рівнем вимог міжнародних стандартів. Унаслідок однакові бали виставляються майбутнім туризмознавцям з різним рівнем підготовки й різними рівнями володіння ІМ, оскільки невизначеними залишаються критерії й інструменти об'єктивного оцінювання ІКК студентів. І, відповідно, ці фахівці не є конкурентними й мобільними на світовому ринку праці.

Чинні навчальні програми й проект варіативної складової державного стандарту з ІМ мають виражену комунікативну спрямованість, яка зазначена в головній меті формування ІКК – оволодіння студентами двома й більше ІМ як засобом професійно орієнтованого спілкування. Водночас існуюча практика контролю рівня сформованості у майбутніх працівників сфери туризму ІКК 2ІМ як у процесі навчання, так і на випускних іспитах не відповідає принципу комунікативності навчання, що зумовлює суперечність між програмними вимогами до володіння ІМ і традиційними формами контролю.

Невирішеним є питанням визначення вимірників навчальних досягнень студентів нелінгвістичного ЗВО, наявність яких передбачається проектом варіативної складової державного стандарту з ІМ. В освітніх системах розвинених країн дистанційний тестовий контроль у навчанні ІМ посідає центральне місце й відіграє роль провідного моніторингового інструменту визначення рівня навчальних досягнень студентів у володінні ІКК й якості їх формування за умов навчальної автономії. Проблема вдосконалення контролю у навчанні ІМ набуває особливого значення з виникненням ідеї про приєднання України до європейської спільноти, що висуває особливі вимоги до визначення якості володіння населенням цих країн двома й більше ІМ. Ще наприкінці 90-х років у деяких європейських країнах були ухвалені рішення про реформування системи вищої освіти в нелінгвістичних ЗВО, що вплинуло не лише на переосмислення змісту навчання двох і більше ІМ, а й на процес контролю й постійного моніторингу якості навчальних досягнень майбутніх фахівців.

Отже, нагальна потреба в забезпеченні ефективного управління процесом навчання 2ІМ шляхом упровадження в процес формування ІКК надійного засобу вимірювання й об'єктивного оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх туризмознавців відповідно до програмних вимог зумовлюють необхідність обґрунтування наукових розробок тестового контролю й моніторингу якості формування німецькомовної компетентності в говорінні й письмі в межах навчальної автономії студентів, що визначає **актуальність** проблеми нашої наукової розвідки.

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання дистанційних засобів тестового контролю, моніторингу й діагностики якості формування у майбутніх туризмознавців ІКК 2ІМ в умовах їхньої навчальної автономії шляхом конкретизації етапів розроблення й уточнення специфікацій тестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблеми тестування в навчанні ІМ присвячено низку наукових розвідок вітчизняних і зарубіжних дослідників (Л. В. Банкевич, О. Б. Бігич, Ж. А. Витковская, Ю. В. Головач, Є. Ф. Іванова, В. А. Коккота, О. П. Петренко, І. О. Рапопорт, Н. С. Саєнко, Р. Сельг, І. Сотгер, С. К. Фоломкина, J. Alderson, L. Bachman,

C. Chapelle, C. Clapham, J. Clark, A. Cohen, A. Davis, G. Fulcher, J. Heaton, A. Hughes, D. Lussier, J. Oller, A. Palmer, T. Shohamy, B. Spolsky, N. Underhill, D. Wall, C. Weir, M. Zeidner та ін.). Теоретичні положення цих досліджень становлять засади теорії тестового контролю в навчанні ІМ. Проте, залишаються нерозробленими теоретичні основи тестового контролю й моніторингу навчання 2ІМ у нелінгвістичному ЗВО, в яких враховувалися б сучасні досягнення в теорії й практиці комп'ютерного тестування, а також у галузях лінгвістики, психолінгвістики, психології й методики навчання 2ІМ. Науковцями не були враховані особливості мовленнєвої поведінки тестованого в умовах реальної комунікації 2ІМ, особистісних якостей психотипу майбутнього туризмознавця, специфіки формування ІКК 2ІМ у нелінгвістичному ЗВО. Згадані чинники суттєво впливають на ефективність тестування й повинні враховуватись на всіх його етапах – від розроблення тесту до проведення тестування й оцінювання відповідей тестованих.

В Україні та країнах Прибалтики протягом останніх років за підтримки Гете-Інституту, Центру німецької культури Widerstrahl, Британської Ради здійснюються проекти з розроблення стандартизованих випускних тестів з німецької й англійської мов, а також робляться спроби визначити рівні володіння ІМ студентами нелінгвістичного ЗВО. Недоліком цих проектів вважаємо те, що питання розроблення комп'ютерних тестів вирішується лише щодо потреб випускного іспиту й не розглядається як елемент цілісної системи тестового контролю, яка функціонує протягом усього періоду формування ІКК 2ІМ в нелінгвістичному ЗВО. Отже, практика тестового контролю з ІМ майбутніх туризмознавців ще не має наукового підґрунтя. Відсутні також праці з описом системи тестового контролю й моніторингу формування ІКК 2ІМ професійного спрямування в межах навчальної автономії студентів.

Виклад основного матеріалу. Оволодіння 2ІМ для спеціальних цілей передбачає спільну рецептивно-продуктивну діяльність (СРПД) викладача й студентів на шляху досягнення освітніх цілей, допомогу в оволодінні навчальним матеріалом і забезпечення неперервного мовного розвитку на всіх рівнях навчального процесу, контекстуалізацію процесів викладання, учіння й СРПД викладача і студентів з погляду їхнього попереднього філологічного досвіду і вмінь, навчання комплексного мислення, залучення учасників навчального процесу до освітнього діалогу. Головним чинником успішного навчання 2ІМ для професійних цілей є його контекстуалізація, тобто включення оволодіння обома ІМ до контексту оволодіння майбутньою спеціальністю.

Формування у майбутніх фахівців з туризмознавства німецькомовної компетентності в говорінні й письмі будується на основі системи основоположних принципів, яка складається з трьох підсистем. Перша підсистема охоплює провідний принцип практичної реалізації комунікативної компетентності в навчанні й три підпорядковані йому принципи: культурологічний принцип, урахування різних варіантів німецької мови й автентичності навчальних матеріалів. Друга підсистема включає провідний принцип забезпечення мотиваційної достатності в навчанні й три підпорядковані принципи: занурення в зміст майбутньої спеціальності засобами обох виучуваних ІМ, проблемності й ситуативності навчання, інтегрованого навчання всіх видів мовленнєвої діяльності (МД). Третя підсистема детермінована провідним принципом автономії учіння й трьома підпорядкованими йому принципами: автономії творчого учіння, різнорівневості навчальної автономії майбутніх туризмознавців і творчого навчального співробітництва.

Поетапність формування у майбутніх туризмознавців німецькомовної компетентності в говорінні й письмі полягає в розподілі всього курсу на три етапи. На першому етапі впродовж другого року навчання раціонально забезпечити формування у студентів нелінгвістичного ЗВО базової загальнопрофесійної комунікативної компетентності на рівні А2 за Загальноєвропейською шкалою. Студенти на основі загальноповживаної ділової німецької мови й відповідного змісту навчання вчать виконувати цією мовою базові загальнопрофесійні (неспеціалізовані) обов'язки майбутніх працівників сфери міжнародного менеджменту. На другому етапі навчання, що охоплює

третій рік навчання в нелінгвістичному ЗВО, формується просунута загальнопрофесійна комунікативна компетентність (рівень B1+), у межах якої формуються профільні іншомовні комунікативні навички й уміння професійного спілкування в нерозривному зв'язку з конкретною профільною спеціальністю студентів. На третьому етапі формується вузькоспеціалізована комунікативна компетентність (рівень B2), починаючи з четвертого року навчання у нелінгвістичному ЗВО й до його завершення. Саме в цей період, після проходження перших двох вищезазначених етапів, студенти готуються до макроетапу німецькомовного занурення.

До змісту формування у майбутніх фахівців з туризмознавства німецькомовної компетентності в говорінні й письмі ми включили: 1) мовленнєві навички й уміння (вони власне і складають ІКК 2ІМ), 2) мовний (фонетичний, граматичний, лексичний) матеріал; 3) соціокультурну, формально-логічну, прагматичну, предметну, психологічну, паралінгвістичну інформацію, інформацію про стереотипи "стилю професійного життя" як основу для формування відповідних комунікативних навичок і розвитку вмінь; 4) мовленнєвий матеріал (тексти для читання та усного мовлення як джерело мовного матеріалу, соціолінгвістичної, предметної, формально-логічної, прагматичної, психологічної, паралінгвістичної інформації й інформації про "стиль професійного життя"); 5) теми й ситуації спілкування. Добір всіх перелічених складників змісту навчання здійснюється "знизу-вверх" – від визначення тем і ситуацій до конкретизації навичок і вмінь. Головною перевагою запропонованої методики добирання змісту навчання є її точність. Зміст навчання добирається за принципом раціональної мінімізації, починаючи з його предметного складника на основі принципу відповідності змісту навчання складникам професійної ІКК з оперттям на її предметний складник. Саме оперття на предметний складник змісту й предметний аспект як відправну точку забезпечує професійну спрямованість процесу навчання.

Провідні види навчальної діяльності, в яких формується ПОКК2ІМ, містять: творчі (ділові / рольові) ігри, проектну роботу, мозковий штурм, кейс-метод, дискусію й презентацію. Всі вони передбачають постійний Інтернет-пошук інформації в німецько- й англійськомовних джерелах, а також мовленнєву практику в усіх видах МД в умовах дистанційного навчання.

Навчання німецької мови після англійської доцільно впроваджувати лише в тих групах студентів, рівень володіння загальнонавчальною англійською мовою в яких не нижче B2+ згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, оскільки в процесі доекспериментальних і пілотних експериментальних випробувань з формування груп студентів для базового природного експерименту ми визначили, що подолання інтерференції й посилення позитивного переносу в процесі оволодіння говорінням і письмом німецькою мовою після англійської на рівні володіння майбутнім туризмознавцем англійською мовою B2+ є ефективнішим, ніж на нижчих рівнях володіння першою ІМ. Це зумовило вибір студентів саме четвертого року навчання – майбутніх працівників сфери міжнародного туризму, які володіють англійською мовою на рівні B2 на початок четвертого року навчання.

Втілена в розроблених нами навчальних матеріалах за дистанційної підтримки методика формування у майбутніх фахівців з туризмознавства німецькомовної компетентності в говорінні й письмі має свої модифікації залежно від етапу навчання: наявність п'ятиаспектної структури теми на третьому році вивчення другої ІМ (четвертий курс), впровадження індивідуалізації такого навчання на другому етапі, скорочення числа аспектів/фокусів до двох (предметно-мовного й комунікативного) – на третьому етапі.

Для ефективної організації конструктивістського комбінованого навчання німецької мови професійного спрямування як 2ІМ у нелінгвістичному ЗВО ми дотримувались таких методичних рекомендацій: застосовували лінгво-дидактичні тести для обох ІМ (німецької й англійської) з метою виявлення рівнів навченості студентів і визначення можливості навчання студентів у межах запропонованої методики; організовували заняття в такий спосіб, який через говоріння

й письмо управляв усіма видами МД; використовували провідні види навчальної діяльності, забезпечуючи, з одного боку, формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності в усіх видах МД 2ІМ, а з другого – інтегрування навчання 2ІМ й спеціальності; сприяли інтерактивності навчання, застосовуючи різні види роботи (фронтальну, парну, групову тощо) й контролю (оцінювання викладачем, взаємооцінювання, самооцінювання); забезпечували ефективність самостійної роботи студентів у позааудиторний час за підтримки дистанційної платформи.

Така побудова навчального процесу з 2ІМ дає змогу інтегрувати викладання німецької мови й майбутньої спеціальності студентів уже з перших занять, уможлиблюючи формування фахівця сфери міжнародного туризму, який матиме широкі перспективи реалізації набутих навичок, умінь і знань на міжнародному ринку праці.

Тестування навчальних досягнень майбутніх працівників сфери міжнародного туризму з 2ІМ є основою дистанційної системи формування ІКК у межах навчальної автономії й займає в її структурі центральне місце. Процес тестування інтегрує всі ознаки цієї системи й відіграє вирішальну роль у збереженні якостей моніторингу й управління процесом формування у майбутніх працівників сфери міжнародного туризму німецькомовної компетентності в говорінні й письмі. Задля визначення концептуальної основи структури тесту з 2ІМ, придатного для використання в системі дистанційного тестового контролю, ми вивчили й експериментально апробували внутрішні механізми процесу тестування за підтримки модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle Національного університету харчових технологій на основі аналізу взаємодії його складників (Окопна, 2017; Окорна, 2017). Ця взаємодія відбувається між характеристиками віртуального навчального середовища як технічного засобу (ТЗ) і характеристиками тестованих – майбутніх туризмознавців – під час здійснення ними мовленнєвої інтеракції в умовах тестування. До характеристик ТЗ, які взаємодіють з характеристиками тестованих, належать характеристики сетінгу, рубрик тесту, подачі матеріалу, очікуваної відповіді, взаємодія між подачею матеріалу й очікуваною відповіддю. До характеристик тестованого, які взаємодіють з характеристиками ТЗ, належать його особистісні характеристики (вік, стать, рідна мова, рівень володіння першою ІМ, професійна орієнтація й умотивованість у здобутті освіти за відповідним фахом, попередній досвід виконання подібних тестів на інших фахових предметах, рідної мови, першої ІМ тощо), тематичні професійно орієнтовані знання, емоційне ставлення до комп'ютерного тестування за умов навчальної автономії. Специфіка іншомовної МД майбутнього туризмознавця під час тестування визначалась шляхом зіставлення а) особливостей комунікативних завдань, вирішуваних у позатекстовому спілкуванні, і ТЗ, пропонує для реалізації спілкування в умовах тестування; б) особливостей мовленнєвої поведінки тестованих під час виконання комунікативних завдань і ТЗ; в) індивідуальних особливостей психотипу майбутнього фахівця сфери міжнародного туризму.

Було встановлено, що особливості ТЗ визначають ступінь і спосіб залучення компонентів ІКК 2ІМ до реалізації мовленнєвої поведінки тестованого під час здійснення іншомовного спілкування в обставинах дистанційного тестування. Через надання ТЗ тих чи інших характеристик змінюється характер усього тесту. Отже, ТЗ є головним інструментом моделювання форми й змісту мовленнєвої поведінки тестованого, зумовлюючи цілі, засоби й способи здійснення іншомовного спілкування.

Апробована нами авторська технологія передбачає чотири етапи розроблення дистанційного комп'ютерного тесту в межах навчальної автономії. Першим етапом є а) *проектування комп'ютерного тесту* – формулювання цілей; уточнення умов реального спілкування, коли тестований застосовує 2ІМ; вибір опцій ТЗ для включення в тест; визначення контенту інформації, яка вимірюється цим тестом; складання плану оцінки придатності тесту з метою

визначення адекватного балансу між якісними характеристиками тесту; визначення доступних ресурсів; б) *складання матриці дистанційного тесту / тестового завдання*, що здійснюється шляхом опису структури тесту – визначається кількість частин тесту й опції ТЗ у кожній частині, підпорядкованість опцій ТЗ за складністю, послідовність розташування опцій ТЗ, відносна важливість кожної частини тесту залежно від цілей; відповідність тесту сертифікаційним вимогам Рамкової програми з німецької мови (Аззоліні, Амеліна, Гаманюк, Жданова, 2014) і Загальноєвропейським Рекомендаціям з мовної освіти (Ніколаєва, 2003), які зумовлюють мету завдання; структуру, вимірювану завданням; сетінг – розподіл часу, відведеного на виконання частин тесту; інструкції до частин тесту в опціях ТЗ, характеристики пред'явлення матеріалу й очікуваної відповіді; метод оцінювання відповідей тестованих. На цьому ж етапі пілотною окремі опції ТЗ задля попереднього визначення їхньої якості щодо доцільності включення в розроблений тест.

На другому етапі *складається пілотний варіант тесту* навчальних досягнень з 2ІМ, що передбачає оживлення розробленої матриці шляхом наповнення ТЗ матеріальним контентом й *пілотується тест* у типовому контингенті тестованих задля визначення ступеня його придатності для використання в системі тестового контролю ІКК 2ІМ.

На третьому етапі *обробляються, аналізуються й інтерпретуються отримані результати* для встановлення параметрів якісних характеристик тесту й визначення необхідних коректив для внесення в пілотний тест; *упорядковується й складається остаточний варіант дистанційного тесту*, здійснювані в процесі коригування пілотного тесту задля подальшого усунення недоліків розробленого, виявлені під час його пілотування й аналізу результатів.

Четвертим етапом є *реалізація остаточного варіанта тестового випробування*. Враховуючи, що підсумковий тестовий контроль передбачає визначення й оцінювання навчальних досягнень майбутніх туризмознавців в оволодінні ІКК 2ІМ по завершенні конкретного ступеня навчання, при розробленні підсумкового тесту враховується кумулятивний характер ІКК шляхом включення до тесту комунікативно спрямованих опцій ТЗ (Петрашук, 2000). Ми визначали типи опцій ТЗ, придатних для включення до тесту, на основі аналізу комунікативних завдань, вирішуваних студентами під час навчання іншомовного спілкування в чотирьох видах МД (Бігич та ін., 2013, сс. 182-298) і перекладі з першої ІМ на другу й навпаки. Внаслідок ми визначили 27 типів комунікативно спрямованих опцій ТЗ, адаптованих до вимог проекту державного стандарту з 2ІМ в аудіюванні, читанні, говорінні й письмі.

Під час пілотування якості різних сполучень характеристик пред'явлення матеріалу, поданого через ТЗ, і характеристик очікуваної відповіді ми уточнили типи опцій ТЗ, придатних для включення в підсумковий тест навчальних досягнень з 2ІМ і складені формати цих тестів для різних рівнів володіння ІМ. У форматі визначаються частини тесту, типи опцій ТЗ у кожній частині, об'єкт тестування (контент матеріалу) в кожному завданні, характер пред'явлення матеріалу, очікувана відповідь і метод її оцінювання.

Кожен етап алгоритму реалізації тестового контролю виконує притаманну йому роль для забезпечення ефективного функціонування всієї системи комп'ютерного тестування. Порядок розташування цих елементів на чотирьох рівнях відображає ступінь впливу на них зовнішнього середовища, яким для системи тестового контролю виступають загальна система навчання 2ІМ разом із системою нетестового контролю, а також сфера державного регулювання у галузі вищої освіти ("Національна стратегія розвитку").

Головною метою системи дистанційного тестового контролю є управління процесом оволодіння студентами ІКК 2ІМ шляхом оперативного отримання об'єктивних і надійних даних про успішність / неуспішність перебігу навчального процесу й ступінь ефективності досягнення головної мети – практичного оволодіння студентами 2ІМ як засобом усної й письмової комунікації в різних видах МД на рівні вимог державної програми й міжнародних освітніх стандартів. Основними цілями комп'ютерного тестового контролю є визначення рівня навчальних досягнень

майбутніх туризмознавців в оволодінні 2ІМ по завершенні конкретного періоду навчання. Такими періодами навчання є практичне заняття з ІМ або окремих етапів цього заняття, серія практичних занять у межах теми (тематичного циклу), навчальний модуль, семестр, навчальний рік, рік вивчення 2ІМ.

Висновки. Ефективне управління процесом навчання 2ІМ забезпечується шляхом упровадження в процес формування ІКК надійного засобу вимірювання й об'єктивного оцінювання рівня навчальних досягнень майбутніх туризмознавців відповідно до програмних вимог нелінгвістичного ЗВО. Залежності від цілей комп'ютерний тестовий контроль за умов навчальної автономії студентів виконує управлінську, мотиваційно-орієнтувальну, контрольну, констатувальну, оцінювальну, навчальну, освітньо-виховну, розвивальну, коригувальну, прогнозуючу функції. Для їх успішної реалізації комп'ютерний тестовий контроль упорядковується за алгоритмом чотирьох етапів на основі принципів автентичності, наступності й практичності тестування; об'єктивності результатів; таємності тесту; врахування вікових психологічних професійно орієнтованих особливостей тестованих; врахування їхнього попереднього досвіду виконання тесту з ІМ. Врахування взаємодії складників комп'ютерного тестування при розробленні тесту з 2ІМ забезпечує його придатність для використання в системі тестового контролю ІКК у межах навчальної автономії студентів за умови поєднання продукту й процесу діяльності розробника тесту. Категоріями продукту є проект тесту, матриця тесту й опції ТЗ, реальний тест, категоріями процесу – якісний і кількісний аналіз тесту; його пілотування; корекція і складання остаточного варіанта тесту.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні комп'ютерного поточного, тематичного й рубіжного тестового контролю у формуванні ІКК німецькою мовою як 2ІМ після англійської на різних ступенях навчання у нелінгвістичному ЗВО й визначення мінімально прийнятних показників якості тестів, ступеня стандартизованості різновидів тестів навчальних досягнень, модифікації якісних характеристик тесту залежно від ступеня його дискретності – комунікативності, дослідження впливу різних чинників на успішність виконання тесту, створення банку опцій ТЗ для стандартизованих тестів навчальних досягнень з 2ІМ, валідації критеріальних рейтингових шкал для оцінювання відповідей тестованих при виконанні ТЗ в продуктивних видах МД.

ЛІТЕРАТУРА

- Азоліні, Л. С., Анеліна, С. М., Гаманюк, В. А., Жданова, Н. С. (2014). *Рамкова програма з німецької мови професійного спілкування для вищих навчальних закладів України*. Київ: Ленвін.
- Бігич, О. Б., Борецька, Г. Е., Бориско, Н. Ф., Гапонова, С. В., Майєр, Н. В., Ніколаєва, С. Ю. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвін.
- Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки. Взято з http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf.
- Ніколаєва, С. Ю. (Наук. ред.). (2003). *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ: Ленвін.
- Окопна, Я. В. (2017). Зміст формування німецькомовної професійно орієнтованої компетентності у говорінні та письмі майбутніх туризмознавців: предметний аспект. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Педагогіка та психологія*, 26, 103-121.
- Петрашук, О. П. (2000). Комунікативна спрямованість специфікацій тесту з іноземної мови. *Гуманізація навчально-виховного процесу*, VII, 69-78.
- Окопна, Я. В. (2017). The results of experimental research study with the author's course "German after English 4" for future managers in tourism. In *Topical problems of modern science. Proceedings of the International Scientific Conference*, June 16, 2017 (pp. 45-50). Warsaw, Poland : Research and Scientific Group.

REFERENCES

- Azzolini, L. S., Anelina, S. M., Hamaniuk, V. A., Zhdanova, N. S. (2014). Ramkova prohrama z nimets'koi movy profesijnoho spilkuvannia dlia vyschykh navchal'nykh zakladiv Ukrainy. Kyiv: Lenvin.
- Bihych, O. B., Borets'ka, H. E., Borysko, N. F., Haponova, S. V., Majier, N. V., Nikolaieva, S. Yu. (2013). Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia i praktyka. Kyiv: Lenvin.
- Natsional'na stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012 – 2021 roky. Vziato z http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf.
- Nikolaieva, S. Yu. (Nauk. red.). (2003). Zahal'noievropejs'ki Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia. Kyiv: Lenvin.
- Okopna, Ya. V. (2017). Zmist formuvannia nimets'komovnoi profesijno oriietovanoi kompetentnosti u hovorinni ta pys'mi majbutnikh turyzmoznavtsiv: predmetnyj aspekt. Visnyk Kyivs'koho natsional'noho linhvistychnoho universytetu. Seriia : Pedahohika ta psykholohiia, 26, 103-121.
- Petrashuk, O. P. (2000). Komunikatyvna spriamovanist' spetsyfikatsij testu z inozemnoi movy. Humanizatsiia navchal'no-vykhovnoho protsesu, VII, 69-78.
- Okopna, Yana. (2017). The results of experimental research study with the author's course "German after English 4" for future managers in tourism. In Topical problems of modern science. Proceedings of the International Scientific Conference, June 16, 2017 (pp. 45-50). Warsaw, Poland : Research and Scientific Group.